

MANZADOR PIUS

erdélyi püspök egykorú arcképe.

(Eredetije a gyulaféhevári püspöki palotában.)

MANZADOR PIUS.

A magyar szent korona alá tartozó egyházmegyék egykori főpásztorai között aligha akadunk még olyanra, akivel oly mostohán bántak volna történetíróink s akiről nevének pusztá említésén kívül még egyebet is a följegyzésre érdemesnek tartottak volna, mint MANZADOR Pius, aki pedig, eltekintve attól, hogy a XVIII-ik század második felében hazánk két egyházmegyéjének püspöki süvegét is viselte fején, még az egyházi irodalom terén is igen szép sikert aratott. E mulasztásnak némi pótlása lesz tehát célja alábbi sorainknak, amelyekben nemcsak e kiváló főpapnak, MÁRIA TERÉZIA egyik dédelgetett kegyeltjének dióhéjba foglalt életrajzát mondjuk el röviden, hanem még nyomtatásban megjelent, de hazai és külföldi bibliográfiákban érthetetlen módon mégis agyonhallgatott, sőt, mi több, nem is ismert műveit is elősoroljuk. Szerény próbálkozás ugyan ez, de szép és buzdító, mert édes és nemes kötelesség még emlékezetében is becsülni s megörökíteni a nagyot.

MANZADOR Pius Bécsben született 1706 március havában olaszszármazású nemes szülőktől.¹ Gyermek- és ifjúkoráról ugyan kevés részletes adat maradt fenn, de annyi mégis megállapítható, hogy

¹ Születési évének megállapításában irányt ad XIII. KELEMEN pápa 1764 nov. 26-ikán kelt bullájának az a biztos adata, amely szerint MANZADOR akkor *«in quinquagesimo octavo aetatis anno constitutus»* volt. Ugyanez a bulla továbbá azt is megemlíti, hogy ő *«de legitimo matrimonio ex Catholicis nobilibusque parentibus in civitate Viennae Austriae»* született. Erdélyi püspöki levéltár 1764. évi 264. sz. — Ami pedig azt illeti, hogy ő március havában pillantotta meg először a napvilágot, azt egy 1774 március 1-én kelt levélből következtetjük, amelyben őt egyik bécsi tisztelője a *küszöbön álló születésnapja alkalmából* melegen üdvözl. *Ugyanott* 1774. évi 66. sz. — Hogy MANZADORNak, aki csak a barnabita-rendbe való belépésekor vette fel a PIUS nevet, eredetileg mi volt a keresztnéve, sajnos, biztos adatok hiányában ma már meg nem állapítható.

elemi- és középiskoláit szülőhelyén, a császárvárosban végezte s hogy már akkor magába szívta azt a szellemet, mely őt egész életén át vezette. Tanulmányainak befejezése után, követve az Üdvöztőnek a tökéletesebb lelki üdv után sóvárgó ifjúhoz intézett ama tanácsát: «Si vis perfectus esse, vade, vende, quae habes et da pauperibus, et habebis thesaurum in coelo, et veni, sequere me (Mát. XIX. 21.)», a Szent Pál apostolról címzett, de inkább a *Barnabíták* neve alatt ismeretes rendbe (Congregatio Sancti Pauli decollati) lépett s a még II. FERDINÁND uralkodása alatt 1626-ban alapított bécsi rendház növendéke lett. Mint ilyen végezte aztán az ősrégi bécsi egyetemen theologiai tanulmányait is.

Huszonégyéves korában, 1730-ban, elérvén a kánoni törvények által megkívánt életkort s letevén az ünnepélyes fogadalmat (votum solemne), Bécsben miséspappá szentelték¹ s ezzel egyszerűsmind az élet küzdőterére lépett. Ámde ettől ő, akit mindig ritka munkaerő és buzgóság jellemezett, annál kevésbbé riadt vissza, mert mint szerzetest nem a könnyű élet, gazdagság vagy méltóságok utáni vágy vitte a szentélybe. Ezek elnyerésére ő sohasem gondolt.

Rendfőnöke kezdetben a fiatal MANZADORT mint *misszionáriust* alkalmazta, majd pedig mint *bölcsészeti és theologiai tanárt* (philosophiae et theologiae lector) a rend növendékeinek kiképzésével bízta meg.² Tanári kötelemének teljesítése mellett azonban már az 1739-ik évtől kezdve előljárói parancsára egyúttal a *vasárnapi hit-szónoki* tisztelet is be kellett töltenie.³

MANZADOR kezdetben csak bécsi rendháza szent Mihály főangyal tiszteletére épült templomának szószékéről hirdette az Isten ígését, néhány hónap múlva azonban már a császárváros többi templomaiban és Ausztria különböző városaiban és búcsúhelyein is ragyogtatta megkapó ékesszólását és rövid idő alatt, bárhol is lépett föl, messze tündöklő hírnévre tett szert szentbeszédeivel. És ez annál is inkább hihető, mivel hallgatói csakhamar belátták, hogy nem személyes dicsőség képezi beszédeinek rúgóját, hanem minden törek-

¹ A már idézett pápai bulla szerint ő ugyanis akkor «a triginta quatuor annis in sacro presbyteratus ordine constitutus» volt. Erdélyi püspöki levéltár 1764. évi 264. sz.

² Ugyanott.

³ Ugyanott.

vése csakis oda irányul, hogy bennük a hitéletet éléssze s őket Isten dicsőségére, kötelmeik teljesítésére lelkesítse. Épp ezért, mint rég kiszáradt föld, készörömost szívták magukba lelkes szavainak termékenyítő esőjét. Sőt magasrangú hallgatóit is annyira lebilincselte talpraesett szónoklataival, hogy közülök több főúri család ismét visszatért a katolikus egyház kebelébe.¹ Ami pedig a császári uralkodóházat s annak tagjait illeti, minthogy többízben maguk is végighallgatták szentbeszédeit,² azoknak is csakhamar annál inkább megnyerte magas kegyeit, mert személyesen is meggyőződtek arról, hogy MANZADOR valóban méltó érdemeket szerzett arra, hogy saszárnnyaira vegye a hírnév.

Ámde nemcsak Bécs társadalmának összes rétegei adóztak tisztelettel és elismeréssel MANZADOR érdemeinek, hanem rendtársai is. Sőt ezek, minthogy szívüket alázatos lelkületével, nyájas modorával rendbelépése óta már különben is magához fűzte, szeretetükkel el is halmozták. Ezt pedig azzal bizonyították be, hogy őt, noha csak harmadfél évtized óta állott az Úr szolgálatában, 1755 május 7-ikén a *német rendtartomány főnökévé* (Provincialis provinciae Germanicae),³ 1758 április 3-ikán pedig ugyancsak e német rendtartomány *Generalis Visitorává*,⁴ 1761 április 18-ikán végül a következő hároméves ciklusra *Generalis Prépositá* választották s mint ilyent a barnabita-rend élére állították.⁵ Csak három évre pedig azért, mert

¹ A már ismételten említett pápai bulla szavaival «nonnullos magni nominis haereticos ad fidem orthodoxam convertit». Ugyanott.

² Ez ugyanis már MANZADOR 1739 november 15-én, Lipót napján Klosterneuburgban tartott s utóbb nyomtatásban is megjelent szentbeszédének címlapjáról is megállapítható, ahol maga említi, hogy ő azt a beszédet «bey allerhöchster Gegenwart beeder Kaiserl. Königl. Catholischen Majestäten und dero sammentlichen Hofstaat» tartotta.

³ *Erd. püsp. levéltár* 1755. évi 25. sz.

⁴ Ugyanott 1758. évi 7. sz.

⁵ «In legitima Congregatione die decima octava mensis Aprilis anni 1761. habita, secundum praescriptam rationem, electus fuit Admodum Reverendus Pater Don Pius MANZADOR *Praepositus Generalis Congregationis Sancti Pauli decollati*.

L. S.

Don Petrus RIESOZZI Praeses m. p.

Don Paulus Philippus PREMOLI Consultor m. p.

Don Carolus Franciscus MARIETTI Cancel. m. p.»

Erdélyi püsp. levéltár 1761. évi 31. sz.

rendszabályaik értelmében ennél hosszabb időre nem is választhatták.

Első, aki MANZADORNak, az új prépostnak őszintén üdvözlésére sietett, maga a császárné volt, aki ez alkalommal e fölötté meleghangú sorokkal kereste fel őt:

«Tisztelendő kedvelt Hívünk! Nagy örömmel értesültünk arról, hogy Önt rendjének fejevé választották, mert ismerve az Ön buzgóságát, okosságát s egyéb kiváló erényeit, biztosan reméljük, hogy ez a választás csakis a rend előnyére és hasznára fog válni. Midőn azonban ezt szívünkéből óhajtjuk, nem titkolhatjuk el Ön előtt azt sem, hogy amennyire örülünk új állásának, épp annyira sajnáljuk, hogy most már Önt körünkéből el kell vesztenünk. Egyébiránt úgy Önt, mint Általunk mindig kedvelt rendjét továbbra is legmesszebbmenő császári kegyünkről és jóindulatunkról biztosítjuk.

Bécs, 1761 május 2-án

MÁRIA TERÉZIA s. k.¹

MANZADOR a császárvárosban ezután csak rövid ideig időzött, mert 1761. év nyarának elején már elhagyta Bécset, hogy Rómában, a barnabita-rend székhelyén, elfoglalja préposti állását. El is foglalta azt azzal a szilárd elhatározással, hogy lelkiismeretes buzgósággal és példás pontossággal fogja azt betölteni. Nincsenek ugyan részletes adataink préposti működésére nézve, de tudva azt, hogy ő, ami a rend szabályainak betartását illeti, rendtársai előtt mindig mintaképen szerepelt és ismerve azt, hogy őt elsősorban is a ritka munkabírás és páratlan buzgóság jellemezte, legkisebb kétségünk sem lehet afelől, hogy ő új állásának is, amelyhez, mint tudjuk, csakis rendtársainak bizalma és ragaszkodása juttatta, mindenben derekasan megfelelt.

Harmincnégy évig működött már MANZADOR a barnabita-rendben és bizonyára abban továbbra is áldásos tevékenységet fejtett volna ki, ha egy váratlan fordulat, mint derült égből a villám, rendtársai

¹ Ugyanott 1761. évi 33. sz.

köréből ki nem ragadta volna őt. MÁRIA TERÉZIA ugyanis, aki mint már előttünk ismeretes, mindig élénk rokonszenvvel és érdeklődéssel kísérte MANZADOR minden ténykedését, 1764 március 9-én azzal lepte meg őt, aki véletlenül épp Bécsben tartózkodott, hogy a báró CHIOLICH György Farkas elhalálózása folytán üresedésben levő zeng-modrusi vagy korbáviai püspökséget e sorok kíséretében neki ajánlotta fel:

«Kedves Tisztelendő! Jelenleg üresedésben van a nem ugyan zsíros, de nagyfontosságú zengi püspökség, amelynek egy buzgó, okos és tapasztalt férfiúra van szüksége. Minthogy pedig tudom, hogy mindeme tulajdonságok Önben nagyon is megvannak, arra a gondolatra jöttem, hogy ezt a püspökséget Önnek ajánlom fel. Abban az esetben tehát, ha ez az ajánlatom Önnél is tetszésre talál, arra kérem Önt, hogy ezt velem annál is inkább mielőbb közölje, mert legkésőbb két hét alatt ebben az ügyben magyar udvari kancelláriám útján már véglegesen dönteni óhajtok. Azt hiszem, hogy ennyi idő úgy rendje ügyeinek, mint esetleg Rómában még hátralevő dolgainak rendezésére elégséges lesz. Minthogy Ön iránti jóindulatom változhatatlan, mindig örömemre fog szolgálni, ha annak bármikor is tanujelét adhatom. Egyébiránt császári és királyi kegyem biztosítása mellett maradok

Bécs, 1764 március 9-én

MÁRIA TERÉZIA s. k.¹

Minthogy pedig MANZADOR a királynőnek ezt a kegyes és fölötté megtisztelő ajánlatát minden töprengés nélkül hálatelt szívvel és hódolatteljes tisztelettel elfogadta, MÁRIA TERÉZIA őt, be sem várva a két hét lefolyását, négy nap mulva, 1764 március 13-án már *zeng-modrusi püspökké* ki is nevezte.² Ezt a kinevezést aztán XIII. KELEMEN pápa is, aki előtt különben sem volt ismeretlen az új püspök három évi buzgó római működése,³ 1764 november 26-án nemcsak jóvá-

¹ *Ugyanott* 1764. évi 65. sz.

² *Országos Levéltár*: Liber Collationum VI. k. 155—6. ll.

³ Erről már XIII. KELEMEN pápa maga is fenti bullájában ekkép emlékezik

hagyásával pecsételte meg, hanem még a megerősítés fejében járó szokásos székdíj (annaták) felét is neki elengedte. Csak azt kötötte ki, hogy székesegyháza és a püspöki épületek helyreállítására különös gondja legyen, székhelyén pedig a trienti zsinat határozata értelmében mielőbb papnevelő-intézetet állítson fel s egy ezzel kapcsolatos teológiai és poenitentiarius állást létesítsen.¹

MANZADOR zengi püspöki működésének, sajnos, úgyszólván csak időhatárait ismerjük, de kétségkívül csak az elveszett vagy még lappangó történelmi emlékek miatt, mert oly férfiú, akit maga a trón óhajtott ebben az állásban látni, nem tölthette el napjait anélkül, hogy tehetségét és képzettségét főpásztori magas állásában is kellően ne értékesítette s egyházmegyéjének érdekei fölött híven ne őrködött volna.

Ámde még a fogyatékos forrásokból is legalább annyi mégis megállapítható, hogy MANZADOR az egyház fejének meghagyása szerint székesegyháza helyreállítására minden lehetőt elkövetett. És midőn belátta, hogy erre egymagában képtelen, kivitte a trónnal, hogy a BARKÓCZY Ferenc gróf primás halála óta üresedésben levő esztergomi érsekség időközi (intercalaris) jövedelmeiből székesegyháza részére 6000, szegény plébániái támogatására pedig 3000 r. forintot utaltak ki.²

MANZADOR életének ebből a korából még csak egy, ugyan kevésbé lényeges, de annál érdekesebb adatot találunk felemlítésre érdemesnek. Eszerint nemes szívéhez egyetlenegy szűkölködő sem fordulhatott anélkül, hogy meghallgatásra ne talált volna. Ezzel a jószívűségével azonban, sajnos, egyesek annyira visszaéltek, hogy a folytonos zaklatás végre is nehezebbre esett. Ezen pedig egyízben azzal segített, hogy a legarcátlanabb tolakodóval a következő kötelezvényt állíttatta ki:

«Alulírott ezennel elismerem, hogy a mai napon méltóságos és főtisztelendő MANZADOR Pius zeng-modrusi püspök

meg: «Praepositi Generalis muniis summa cum laude functus (est)». Erdélyi püsp. levéltár 1764. évi 264. sz.

¹ Ugyanott.

² Erd. püsp. levéltár 1766. évi 312. sz.

úrtól segélyképen 200 r. forintot kaptam s kötelezem magamat, hogy a mai naptól kezdve soha többé sem írásban, sem élőszóval, sem magam személyesen, sem mások útján Őméltóságát zaklatni nem fogom, sőt még küszöbét sem fogom átlépní.

Buccari, 1768. szept. 28-ikán

P. H.

GRÓF MAYERLE MIKLÓS s. k.»¹

Főpapunk már élete hatodik évtizedének végéhez közeledett s már nyolc év óta állott a zeng-modrusi püspökség élén, midőn MÁRIA TERÉZIA kegye ismét feléje fordult. A nagy királynő ugyanis, miután BAJTAY JÓZSEF ANTAL báró erdélyi püspök lemondását elfogadta, egyrészt, hogy MANZADOR érdemeit megjutalmazza, másrészt pedig, hogy még tágasabb tért nyisson ismert képességei érvényesítésére, noha hazánk nyelvét nem bírta, őt szemelte ki e fontos állás betöltésére.

Épp ezért föl sem szólítva az erdélyi római katolikus statust, nem különben az erdélyi guberniumot az eddig mindig szokásos hármas jelölés megejtésére, «ohne Abforderung eines Vorschlages», 1772. október 3-ikán azzal a kikötéssel, hogy a lemondott BAJTAY püspöknek 4000 r. forint évi járadékot fizet és ezentúl sem ő, sem utódai az erdélyi kormányzék helyetteselnöki tisztét többé be nem tölthetik, hasonló minőségben az *erdélyi egyházmegye élére állította* s egyúttal az *erdélyi kormányzék tanácsosává* is kinevezte.² És erről, mielőtt még az Erdélyi udvari kancelláriában a kinevezési okmány kiállítására sor került volna, MANZADORT azonnal értesítette.³ Ugyanekkor a pápai megerősítés kieszközlésére is megtette

¹ Ugyanott 1768. évi 243. sz.

² *Erdélyi káptalan gyulafehérvári levéltára* 4. láda 586. sz.

³ «Maria Theresia etc. Reverende, Nobis dilecte! Eximias virtutes, doctrinam item, et pietatem, ac caeteras animi dotes, quibus Te dono Altissimi insignitum ornatumque e fide dignis plurium fidelium nostrorum testimoniis, ac singulari commendatione cognovimus, varia insuper, quae in ecclesiasticis muniis, pro Sacrae Romanae Catholicae Ecclesiae emolumento impendisti, servitia benigno recolentes animo, Te ad Episcopatum Transsilvaniensem per

az intézkedéseket s ezenfelül arra is kérte az egyház fejét, hogy Erdély új püspökének engedje el a megerősítésért járó székdíjat.¹

XIV. KELEMEN pápa a királynő kérését ugyan 1773 március 15-ikén készörömet teljesítette, de a székdíjat csak részben engedte el Erdély új főpásztorának.²

MANZADOR, akit időközben, 1773 március 14-én, MÁRIA TERÉZIA még *valóságos belső titkos tanácsossá* is kinevezett,³ ekként elnyervén

resignationem fidelis nostri, Nobis sincere dilecti Reverendi, ac Magnifici Liberi Baronis Josephi Antonii BAJTAY, eiusdem Episcopatus ultimi, veri, ac legitimi possessoris de iure et de facto vacantem transtulimus, simulque in Consiliarium nostrum in eodem Principatu Gubernialem intimum resolvimus, ita tamen, ut tam Tu ipse, quam tui in Episcopatu illo Successores, absente Gubernatore nostro Regio, nunquam in eodem Consilio praesideant. Insuper pro congrua praefati Baronis BAJTAY sustentatione e proventibus Bonorum Episcopatus, cui Te praefecimus, quatuor mille florenos Rhenenses per Te ad dies vitae eiusdem pendendos resolvimus. Benignam hanc determinationem nostram quemadmodum eidem Baroni BAJTAY pro sua directione intimavimus, ita Tibi porro clementer significandum duximus nos de eo etiam benigne disposuisse, ut tam super Episcopatu, quam Consiliariatu Guberniali solitae apud Cancellariam nostram Regiam Transsilvanicam Aulicam pro Te expediantur Collationales. In reliquo gratia nostra Caesareo-Regia ac Principali Tibi benigne propensae manemus. Datum Viennae Austriae, die tertia mensis Octobris, anno Domini 1772. Regnorum vero nostrorum trigesimo secundo.

Maria Theresia m. p.

Henricus Comes a BLUMEGEN m. p.

Ad mandatum etc.

Franc. Jos. Nob. Dom. a REICHMANN m. p.»

Erdélyi püsp. levéltár 1772. évi 358. sz. — A BAJTAY javára kikötött életjáradék megfizetésére azonban nem került a sor. BAJTAY ugyanis, még mielőtt MANZADOR erdélyi püspöki székét elfoglalta volna, 1773 januárus 15-ikén már elhunyt.

¹ *Országos Levéltár*: Erd. kancell. osztály 1772. évi 1190. sz. a.

² *Ugyanott*. — MANZADOR a megerősítése fejében kirótt székdíjat, mive elegendő készpénzzel nem rendelkezett, csak úgy volt képes a római szentszékeknek megfizetni, hogy ezt az összeget neki MÁRIA TERÉZIA tudtával a bécsi udvari kamara központi pénztára kamatmentesen előlegezte. Minthogy pedig ezt a tartozását nemsokára közbejött halála miatt még életében nem törlesztette, hagyatékából egyenlítették ki azt. *Erd. püspöki levéltár* 1775. évi 118. sz.

³ «Von Ihre Majestät: der Verwitibten Römischen Kaiserinn, Apostolischen zu Hungarn und Böheim Königin, Erzherzoginn zu Österreich, unserer allergnädigsten Frauen wegen dem Herrn Bischofē in dem Grossfürstenthum Siebenbürgen Don Pius MANZADOR in Gnaden anzuzeigen. Es hätten Ihre Majestät

az egyház fejének atyai áldását, amelyre már Bécsben hónapok óta várt, Erdélybe sietett, ahová még április elsején meg is érkezett.¹ Új egyházmegyéje vezetését azonban TAMÁSI György olvasókanonok-, káptalani helynöktől csak 1773 május 23-án vette át.² Ekkor iktatták be ugyanis őt Gyulafehérvárt ünnepélyes keretek között főpásztori székébe. Ami pedig kormányzéki tanácsosi állását illeti, azt még később, 1773 június 24-én foglalta el.³

nach dem Beyspiele Ihrer glorwürdigen Vorfahren, die Religion als den Hauptgrund zu einer glückseligen Regierung jederzeit angesehen, und daher sich ins besondere angelegen seyn lassen, allendenjenigen, welche zur Aufnahme der Religion sich sorgfältigst verwenden, mit vorzüglichen Gnaden zu begünstigen. Es haben daher allerhöchst Dieselbe in gnädigste Erwegung gezogen, dass der Herr Bischof in diesem Stücke vor Anderen sich ausnehmend hervorgethan; Indem er von der Zeit an, als das Bissthum Zeng seiner Obsorge anvertrauet war, das Hirtenamt mit allem Eifer verwaltet, und seine Herde durch einen auferbaulichen Lebenswandel und heilsame Lehren geweidet: so dass Ihme derenwegen die Obsorge über das weit wichtigere Bissthum in dem Grossfürstenthum Siebenbürgen ist aufgetragen worden. Aus diesem Betracht, wie auch aus mildester Zurücksicht auf die von dem Herrn Bischofe in Vollziehung der aufgehabten wichtigen Verrichtung an dem Römischen Hofe, bezeigten ruhmlichen Geschicklichkeit, sind Ihro Kaiser: König: Apostol: Majestät veranlasst worden zu Bezeugung Ihrer mildesten Zufriedenheit, den Herrn Bischof in gedachtem Grossfürstenthum Don Pius MANZADOR zu Ihrem wirklichen geheimen Rath aus höchsteigener Bewegnis allernädigst zu ernennen: dergestalten, dass er von nunan als Ihro wirklicher geheimer Rath von jederman soll angesehen und gehret werden, mithin aller dieser hochansehnlichen Würde anklebenden Ehren, Vorzüge, Freyheiten, Rechte und Gerechtigkeiten ohne Jemandes Widerspruch sich zu erfreuen und zu bedienen haben solle, könne und möge, welches dem Herrn Bischofe mittelst gegenwärtigen Hof-Decrets zur erfreulichen Nachricht erinnert wird. Es verbleiben anbey Ihro Kaiser: König: Apostol: Majestät demselben mit kaiser: könig: und Landesfürstlichen Gnaden wohlgeuogen. Signatum Wien unter allerhöchst gedacht Ihro K: K: Ap: Majtt: fürgedruckten Secret-Insiegel den 14-ten März 1773.

HEINRICHGABE Fh. m. p.

COLLENBACH m. p.»

Eredetije a *Nemzeti Múzeum* levéltárának törzsanyagában.

¹ Még ünnepélyes beiktatása előtt ugyanis, 1773 április 12-ikén már Alvincen házikápolnájában, a kalocsai érseki hatóságtól nyert fölhatalmazás alapján, miséspappá szenteli WALTER Szilveszter kalocsai főegyházmegyei diakonust. *Erd. püsp. levéltár*: Matricula Ordinatum.

² *Ugyanott*. — V. ö. *Szereday Anlal*: Series episcoporum 240. l.

³ *Erdélyi püsp. levéltár* 1773. évi 73. sz.

Hogy minő működést fejtett ki új püspöki székhelyén MANZADOR s egyházmegyéje érdekében minő szolgálatokat tett, érdekes volna ugyan közelebbről is ismernünk, de részletes tudósítások, sajnós, nem maradtak reánk. Ámde tudva azt, hogy ő már eddig is széles hatáskörében rátermettségének és ügyességének fényes tanujelét adta, noha oly püspök után, mint BAJTAY, bármely főpapnak nehéz állása lett volna s kétszerte nehezebb egy idegennek, aligha tévedünk, ha föltesszük, hogy ő, midőn püspöki székét elfoglalta, magas kora dacára sem gondolt pihenésre, hanem csakis főpásztori állásának kellő betöltésére törekedett. Épp ezért, hogy minden munkaerejét csakis a gondjaira bízott hívek lelki vezetésének szentelhesse, még püspöki birtokainak kezeléséről is lemondott s azokat három évre évi 15.000 r. forintért és némi ellenszolgálatokért DÁNFY Mihály, eddigi püspöki prefektusnak adta bérbe.¹

Hogy volt-e MANZADORNak érdeme abban, hogy alatta Csíkszentkirály, Sámsond és Csertéshondol községekben új templom, Vulkán és Küküllővár falvakban kápolna, illetőleg oratórium épült, Bethlenfalván a templomot helyreállították, a sinfalvi templom pedig újabb királyi segélyben részesült,² ezt csak sejtjük, de eldönteni, sajnós, ma már nem áll módunkban. Arról azonban, hogy ő a jezsuitarendnek épp alatta történt feloszlatásával még inkább érezhetővé vált paphiányon segítsen, egy év lefolyása alatt tizenegyszer végzett papszentelést s öt egyházmegyei és tizenhét szerzetes papot állított az Úr oltárának szolgálatába, egykorú forrásaink is már tanuskodnak.³ Sőt ezek még azt is följegyezték, hogy ő, mint a művelt nyugat szülöttje, székesegyházának zenekarára különös gondot fordított s annak tagjai részére szabályzatot írt elő,⁴ amelynek pontos betartását aztán tőlük szigorúan meg is követelte.

Sajnos, MANZADOR, aki még az 1774. év nyarának elején is friss egészségnak örvendett,⁵ csak tizenöt hó és hét napig viselte

¹ Ugyanott 1774. évi 290. sz.

² V. ö. *Schematismus* (historicus) dioecesis Transsilvan. pro anno 1882. 28., 63., 91., 131., 147., 170. és 181. ll.

³ *Erd. püsp. levéltár*: Matricula Ordinatorum adata után.

⁴ Ugyanott 1774. évi 299. sz.

⁵ Erre kell ugyanis következtetnünk SZABÓ Mihály, a püspök oldalkanonokjáj-

fejen Erdély főpásztori süvegét. Néhány hét múlva ugyanis oly súlyos betegségbe esett, hogy, noha SOTERIUS András, BEDDEUS és FÖRSTER Boldizsár szebeni orvosok a leggondosabb kezelésben részesítették s mindent elkövettek megmentésére, alig egyheti szenvedés után 1774 augusztus 30-ikán este 9^{1/2} órakor Szebenben, életének 69-ik évében a szentségek ájtatos fölvételével megenyhült lelkét visszaadta Teremtőjének.¹

Kettős koporsóba zárt, FORSTER Boldizsár és WEIRAUCH János sebészek által bebalzsamozott s a szebeni plébániatemplomban be-szentelt holttestét azután székhelyére, Gyulafehérvárra szállították, ahol szeptember 4-én délelőtt a székesegyház főoltára alatt fekvő sírboltban örök nyugalomra helyezték.² Itt is nyugodtak porrészei 1809-ig, midőn egyik utóda, csíkmindszenti MÁRTONFI József, azokat öt püspöktársa hamvaival együtt a sírboltnak egy másik közös fülkéjébe helyeztette át.

MANZADOR, aki, mint tudjuk, a szegények támogatása elől sohasem zárkózott el, földi javakat nem gyűjtött s ezért végrendeletet sem hagyott maga után. Különben miről is végrendelkezett volna, midőn a hagyatékából árverés útján befolyt 13.341 frt 6 krajcárral szemben tartozásainak s a halála után fölmerült egyéb kiadásoknak

nak Szebenben 1774 június hó 25-ikén kelt leveléből, amelynek idevágó részében arról értesíti SZEREDAY Antal gyulafehérvári nagyprépostot, hogy «a mult szeredán (június 22-ikén) való tracta ritka volt Szebenben, de egy kevés kisebbsége származott abból, hogy másoknak subsidiumára szorultunk volt, mert ezüstöt, konyha edényeket imitt amott szereztek egyben és más Uraságoknak tisztyei és szakátsai is subsidiariusok voltak». (Erd. püsp. levéltár 1774. évi 177. sz.). Ily nagy és fényes lakomára, azt hisszük, aligha hívta volna meg MANZADOR az erdélyi kormányzók tanácsosait, főbb tisztviselőit és tisztelőit, ha akkor teljesen jól nem érezte volna magát.

¹ Az erdélyi székeskáptalannak az Erdélyi udvari kancelláriához intézett hivatalos jelentése szerint: «post septem dierum infirmitatem 30^a praesentis mensis Augusti Cibinii mortalitatem exiit, diemque suum obiit». Országos Levéltár: Erd. udv. kancell. o. 1774. évi 1142. sz. — Az erdélyi guberniumnak 1774 augusztus 31-ikén kelt és az udvari kamarához intézett ugyancsak hivatalos jelentése pedig idevágólag ezt írja: «Bischof Pius MANZADOR den 30-ten dices nachts um halb 10 Uhr gestorben ist». Ugyanott 1774. évi 1106. sz. — Szereday Antal (id. m. 240. l.) és a sírfelirat adata téves tehát és augusztus 30-ikára helyesbítendő!

² Erd. püsp. levéltár 1774. évi 217. és 1775. évi 118. sz.

összege 13.122 frt 37¹/₂ krajcár-ra rúgott, sőt még e kis különbözetből ISSEKUTZ Antal és Gergely gyulafehérvári kereskedőknek 945 frtot kitevő számláját is ki kellett volna egyenlíteni.¹

MANZADOR rangemelése dacára sem szűnt meg a barnabita-rend tagja lenni s haláláig annak kötelékéhez tartozott.² Épp azért a barnabita atyák szokásos *Don* előnevét mint püspök is állandóan használta, címerében pedig a pajzs alján mint beékelt kis címert a rend címerét is «kék mezőben három zöld kőből összerakott gúla tetején P (= Paulus) és A (= Apostolus) betűktől övezett álló kereszt» fölvette.³

Főpapunk, akit önmegtagadás jellemzett a fényben, élvezetekben és életmódban, türelem a munkában, szelídséggel párosult erély a kormányzásban, szeretet, tudomány és áhítat tekintetében pedig egy szentatya alakjához hasonlított, pályája első évtizedeiben az egyházi irodalomnak is lelkes munkása volt. Tolla alól került ki ugyanis az a *negyvennégy* mű, amelyeknek minden sora mintha nem is eszéből, hanem szívéből fakadt volna. E művek időrendben a következők:

1735.

1. *Heiliger Joannes von Nepomuc*, als ein vollkommener Priester durch seinen Englischen Wandel gepriesen, Da in der würdigen Pfarr-Kirchen des Heil. Udalrici zu Wienn, dessen herrliches Fest-Geprång von einem eyffrigen Verehrer dieses Heiligen angestellet worden, und dabey Pater Don Gregorius PAAR, aus der Versammlung deren Regulirten Priestern des Heil. Pauli, sein erstes Heil. Mess-Opffer abgestattet hat, den 5. ten Julii Anno 1735. von P. Don Pio Manzador, gemeldter Versammlung Priester. — Wienn, gedruckt bey Johann Baptist SCHILGEN, Ni. Oe. Landschafft-Buchdruckern.

¹ Ugyanott 1775. évi 118. sz.

² És ezt mint erdélyi püspök is hivatalos címében kifejezésre juttatja: «*Pius Manzador e Congregatione Clericorum Regularium Sancti Pauli, Dei et Apostolicae sedis gratia Episcopus Transylvaniensis . . .*»

³ *Temesváry János*: Az erdélyi püspökök címerei (Budapest, 1930) 20. l.

1736.

2. *Sitten-Lehr über die Bekehrung des Heiligen Apostels Pauli* an dem Fest-Tag dieser wunderthätigen Bekehrung, in der Kayserlichen Pfarr-Kirchen Sancti Martini zu Mistelbach deren Regulirten Priestern (!) benannten Heiligen Pauli, in einer Predig vorgetragen und auf Verlangen in Druck gegeben von *Patre Don Pio Manzador*, aus der Versammlung (!) bemeldter Regulirten Priestern. Anno MDCCXXXVI. — Gedruckt bey Johann Peter van GHELEN, Ihrer Römisch. Kaiserl. und Königl. Cathol. Majestät Hof-Buchdruckern.

1738.

3. *Lob-Rede über die Irdische und Himmelische Freygebigkeit des Heiligen Caroli Borromaei*, der Heil. Römischen Kirchen Cardinalis, und Ertz-Bischoffs zu Mayland, allgemeinen Schutz-Haber der Christenheit, und sonderbaren Beschirmer dess Allerdurchlächtigsten Ertz-Hauses Oesterreich. Da in der Kayserlichen Hof-Pfarr-Kirchen bey St. Michael in Wienn von denen Regulirten Priestern des Heil. Pauli gewöhnlicher massen dessen Fest-Tag feyerlichst begangen, und das Erstemahl mit einer Lob-Red verehret ward. Den 4. Novembris 1738. Verfasset und vorgetragen von *P. Don Pio Manzador*, Priestern aus der gemeldten Versammlung. — Wienn, gedruckt bey Gregori KURTZBÖCK, Universit. Buchdruckern.

1739.

4. *Lehr-reiche Rede von Verehrung aller Heiligen Reliquien, besonders aber der ehrwürdigsten Gebein des grossen Wunderthäters Blasii*. Da in der Kayserlichen Hof-Pfarr-Kirchen bey St. Michael zu Wienn, von denen Regulirten Priestern der Versammlung des Heil. Pauli, dessen Fest-Tag mit jährlichen Kirchen-Gepräng, nebst Aussetzung und Verehrung seiner Heil. Reliquien, und der gewöhnlichen Hals-Seegnung, feyerlichst begangen ward, den 3.ten Tag des Hornungs Anno 1739. Verfasset und vorgetragen von *P. Don Pio Manzador*, Priestern aus der gemeldten Versammlung. Erstlich. — Gedruckt zu Wienn bey Gregori KURTZBÖCK, Universitäts-Buchdruckern, auf dem Juden-Platz neben dem grossen Jordan.

5. *Das vergossene Blut des leidenden und sterbenden Sohns Gottes*, als das heilsamste und kräftigste Baad zu Reinigung und Erweichung des menschlichen Hertzens. In der Kaiserl. Hof-Pfarr-Kirchen deren Regulirten Priestern der Versammlung des Heil. Pauli bey St. Michael in Wien, an dem Heiligen Chor-Freytag erstlich in der gewöhnlichen Predig einer ungemein zahlreichen Hoch-Adelichen Versammlung, hernach auf Verlangen vieler andächtigen und vornehmen Personen durch öffentlichen Druck vorgestellt: von *P. Don Pio Manzador*, Priestern aus der gemeldter Versammlung Anno 1739. — Wien, gedruckt bey Joh. Peter v. GHELEN, Ihrer Röm. Kaiserl. und Königl. Cathol. Majestät Hof-Buchdruckern.

6. *Lob-Rede über die Gross-Thaten des Heiligen Philippi Nerii*, Stifters der Versammlung des Oratorii. An dessen Fest-Tag in der Kirchen deren WW. EE. Priester gemelter (!) Versammlung bey der Heiligen Dreyfaltigkeit in Wienn, den 26. Maji 1739. vorge- tragen: und hernach auf Verlangen in Druck gegeben von *P. Don Pio Manzador*, aus der Versammlung deren Regulirten Priestern des H. Pauli. Cum permissu superiorum. — Wienn, gedruckt und zu finden bey Johann Ignatz HEYINGER, Universitäts-Buchdruckern.

7. *Predig über die Predigen des Heiligen Antonii von Padua*. An dessen Fest-Tag in der Kirchen deren Wohl-Ehrwürdigen PP. Conventual-Minoriten des Heil. Seraphischen Vatters Francisci, zum Heil. Creutz hinter dem Land-Hauss zu Wienn, den 13. Junii 1739. Vorgetragen und auf Verlangen in Druck gegeben von *P. Don Pio Manzador*, aus der Versammlung deren Regulierten Priestern des Heil. Pauli. — Wienn, gedruckt bei Gregori KURTZBÖCK, Univ. Buchdruckern auf dem Juden-Platz neben dem grossen Jordan.

8. *Lob-Rede über die hohe Weisheit und grosse Tugend des Heiligen Caroli Borromaei*, der H. Römischen Kirchen Cardinalis, und Ertz-Bischoffs zu Mayland, allgemeinen Schutzhaber der Christenheit, und sondenbaren Beschirmer des Allerdurchleuchtigsten Ertz-Hauses Oesterreich. Da in der Kayserl. Hof-Pfarr-Kirchen bey St. Michael in Wienn, von denen Regulirten Priestern des H. Pauli gewöhnlicher massen dessen Fest-Tag feyerlichst begangen ward,

den 4. Novembris 1739. Verfasset, und vorgetragen von *P. Don Pio Manzador*, Priestern aus der gemeldten Versammlung, und gewöhnlichen Sonntags-Predigern allda. — Wienn, gedruckt bey Johann Ignatz HEYINGER, Univ. Buchdruckern, in der Rômer-Strassen.

9. *Antrieb zur Christlichen Vollkommenheit aus dem Leben des Heiligen Marggrafen Leopoldi*, geschôppfet und an dessen Fest-Tag, bey allerhöchster Gegenwart Beeder Kayserl. Königl. Catholischen Mayestäten und Dero sammentlichen Hofstaat, in der berühmten Collegiat-Kirchen deren Regulirten Chor-Herren des Heil. Augustini zu Closter-Neuburg in einer Predig vorgetragen von *P. Don Pio Manzador*, Regulirten Priestern des Heil. Pauli, und in der Kayserl. Hof-Pfarr-Kirchen bey St. Michaël in Wienn gewöhnlichen Sonntags-Predigern. — Wienn, gedruckt bey Johann Ignatz HEYINGER, Universitäts-Buchdruckern. 1739.

1740.

10. *Lehr-reiche Rede von Erweis- und Verfechtung der Ohren-Beicht*. Verfasset aus der Zeugnuß der unverwesenen Zunge des grossen und wunderthätigen Heiligen *Joannis von Nepomuck*, bey dessen jährlich-gewöhnlicher höchst-eyerlichen Fest-Begängnuß in der Kaiserlichen Hof-Pfarr-Kirchen zu St. Michael in Wien deren Regulirten Priestern der Versammlung des Heiligen Apostels Pauli den 23. May im Jahre 1740. vorgetragen von *P. Don Pio Manzador*, Priestern aus der gemeldten Versammlung, und gewöhnlichen Sonntags-Predigern alda. Cum permissu superiorum. — Wien, gedruckt bey Joh. Peter van GHELEN, Ihrer Rôm. Kais. Maj. Hof-Buchdruckern.

11. *Ehren-Rede über das Geheimnuß der unbefleckten Empfängnuß der Allerseligsten Jungfrau Mariae*. Da in der Kayserl. Hof-Pfarr-Kirchen bey St. Michael in Wienn, von denen Regulirten Priestern des Heil. Pauli die feyerliche Gedächtnuß des gemeldten Geheimnuß den dritten Sonntag in Advent im Jahr 1740 gewöhnlicher massen begangen ward. Verfasset, und vorgetragen von *P. Don Pio Manzador*, Priestern aus der gemeldten Versammlung, und gewöhnlichen Sonntags-Predigern allda. — Wienn, gedruckt bey

Johann Peter van GHELEN, Ihrer Röm. Kaiserl. und Königl. Cathol. Majestät Hof-Buchdruckern.

1741.

12. *Lob-Rede über den Christlichen Eifer des Heiligen Ertz-Hertzogens Domitiani*, und dessen Früchten in seinem Land. Da eine Hochlöbliche Kärtnerische Lands-Genossenschaft das Fest dieses Ihres Heiligen Schützers in dem herrlichen Gottes-Haus bey St. Peter in Wien am Sonntag Sexagesimae genannt Anno 1741. mit gewöhnlicher Feyerlichkeit begienge. Vorgetragen von *P. Don Pio Manzador* aus der Versammlung deren Regulirten Priestern des Heil. Pauli, und gewöhnlichen Sonntag-Prediger in der Kaiserlichen Hof-Pfarr-Kirchen zu St. Michael in Wien. — Wien, gedruckt bey Johann Peter van GHELEN, Ihrer Königl. Majestät Hof-Buchdruckern.

13. *Ehren- und Trauer-Rede* bey der Leich-Besingung, welche dem weiland Allerdurchleuchtigsten, Grossmächtigsten, und Unüberwündlichsten Römischen Kaiser, *Carl dem Sechsten*, auch zu Germanien, Hispanien, Hungarn, und Böhheim König, Ertz-Hertzogen zu Oesterreich, etc. Ihrem Allergnädigsten Herrn und Schützern, eine Hoch-Löbl. Kaiserl. Königl. Spanische Bruderschaft unter dem Titul: Des Hochwürdigsten Altars-Sacrament, bey errichtem (!) herrlichen Trauer-Gerüst, in der Kaiserl. Hof-Pfarr-Kirchen zu St. Michael in Wien, durch 4 Tag, als den 10. 11. 12. und 13. April im Jahr 1741. gehalten hat. Verfasset und vorgetragen von *P. Don Pio Manzador*, Priestern aus der Versammlung deren Regulirten Priestern des H. Pauli, und gewöhnlichen Sonntags-Predigern alda. Cum permissu Superiorum et privilegio. — Wien, gedruckt bey Johann Peter v. GHELEN, Ihro Königl. Majestät Hof-Buchdruckern.

14. *Lob-Rede*, In welcher der Heilige Bischof und Martyrer *Kilianus*, *Apostel deren Francken*, in drei Eigenschaften dem grössten Heiligen, und Vorlauffer Christi verglichen wird. Als eine Hochlöbliche Fränckische Lands-Genossenschaft in der Kayserlichen Stift-Kirch deren Wohl-Ehrwürdigen Regulirten Chor-Herren des Heiligen Augustini bey St. Dorothea in Wien dessen Fest-Tag den

8 ten Heumonats im Jahr 1741. mit jährlich-gewöhnlicher Feyerlichkeit begienge. Verfasset und vorgetragen von *P. Don Pio Manzador*, Regulirten Priester des Heil. Pauli, und gewöhnlichen Sonntags-Prediger bey St. Michael. — Wien, gedruckt bey Frantz Andre KIRCHBERGER, Universitäts-Buchdruckern auf dem alten Fleischmarckt im Kullmayrischen Haus.

15. *Lob-Rede über die Wohlthaten des Heiligen Bonifacii*, deren Teutschen Apostels, Ersten Ertz-Bischoffens zu Maintz, und Blut-Zeugens. Da eine Hoch-Löbl. Rheinisch-sonderlich Ertz-Stift-Maintzische Landes-Genossenschaft, in der Pfarr-Kirchen U. L. Frauen zum Schotten bey denen WW. EE. PP. Benedictinern in Wien das gewöhnliche Lob- und Danck-Fest, mit sonderlicher Feyerlichkeit den 9. Heumonats im Jahr 1741. begienge, vorgestellt von *P. Don Pio Manzador*, Priestern aus der Versammlung deren Regulirten Priestern des H. Pauli, und gewöhnlichen Sonntags-Prediger bey St. Michael. — Wien, gedruckt bey Leopold Johann KALIWODA, auf dem Dominicaner-Platz in dem Jesuiten-Haus.

16. *Heylsame Ermahnungs-Rede zur Bemitleydung und Hülff deren in dem Fegfeuer Leydenden Seelen*, An dem Vorabend ihres allgemeinen Christmilden Andenckens, in dem grossen Gottes-Acker ausser dem Schotten-Thor zu Wien, bey denen WW. EE. PP. Benedictinern Unser Lieben Frauen von dem Berg Serrato einer ungemeynen Volcks-Menge vorgetragen und hernach auf Begehren in Druck gegeben von *P. Don Pio Manzador*, Regulirten Priester des Heil. Pauli und gewöhnlichen Sonntags-Prediger bey St. Michael in Wien. — Wien, gedruckt bey Frantz Andre KIRCHBERGER, Universit. Buchdruckern, auf dem alten Fleischmarckt im Kullmayrischen Haus. 1741.

1742.

17. *Lob-Rede von der Sieghaften Lehr deren Heiligen Cyrilli und Methudii*, und von der unüberwindlichen Tugend Ihrer Glaubens-Kinder in Mähren; Da eben diese Löblichste Landes-Genossenschaft in der Kaiserl. Hof-Pfarr-Kirchen zu St. Michael in Wien die Gedächtnuss dieser Heiligen mit gewöhnlichem Kirchen-Gepräng

feuerte, am vierten Sonntag in der Fasten, den 4 ten Mertzen im Jahr 1742. Verfasset und vorgetragen von *P. Don Pio Manzador*, Regulirten Priester des H. Pauli und alda gewöhnlichen Sonntags-Prediger. — Wien, gedruckt bey Johann Peter van GHELEN Königl. Hof-Buchdruckern.

18. *Ein Englischer Prediger aus dem Prediger-Orden.* Der Tugendsamste Ordens-Mann, eyfrige Apostel, und gewaltige Wunderthäter, *Heiliger Vincentius Ferrerius*, An seinem Fest-Tag in der Kirch seines Ordens ad Mariam Rotundam genannt zu Wien den 5. ten Aptil im Jahr 1742. durch schuldigste Ehren-Rede gepriesen von *P. Don Pio Manzador*, aus der Versammlung deren Regulirten Priestern des Heil. Apostels Pauli, gewöhnlichen Sonntags-Prediger bey St. Michael in Wien. — Wien, gedruckt bey Frantz Andre KIRCHBERGER, Universit. Buchdruckern, auf dem alten Fleischmarckt im Kullmayrischen Haus.

19. *Ehren-Rede von der Anverwandschaft des heiligen Böhmi-schen Königs Wenceslai mit denen Oesterreichischen Fürsten.* Da in der Königl. Hof-Kirchen zu Maria Loreto in Wienn bey denen WW. EE. PP. Augustinern Baarfüßern die Gedächtnuss bemeldten Heiligen mit ausserordentlicher Feyerlichkeit (weilen jüngst verflossenes Jahr dessen gewöhnliche Fest-Begängnuss an dem eigenen Tag deren Kriegs-Trublen halber nicht hat gehalten werden können) durch einen eifrigen Verehrer dieses Heiligen, und getreuen Unterthann des Allerdurchleuchtigsten Haus Oesterreich mit Bey-Hilf einiger anderer gleicher Andacht, und Treu angestellet, und begangen worden. Den 9. Maji im Jahr 1742. Verfasset, vorgetragen, und in Druck gegeben von *P. D. Pio Manzador*, Regulirten Priestern des H. Pauli, und gewöhnlichen Sonntags-Predigern bey St. Michael in Wienn. — Gedruckt bey Joh. Peter v. GHELEN, Königl. Hof-Buchdruckern.

20. *Ehren-Rede von der Verbündnuss des Heiligen Böhmi-schen Schützers Joannis von Nepomuk mit denen Oesterreichischen Königen in Bóheim.* Da in der Kaiserl. Hof-Pfarr-Kirchen bey St. Michael deren Regulirten Priestern des Heil. Apostels Pauli in Wienn die Gedächtnuss dieses Heiligen Blut-Zeugens und grossen Wunder-

thätters den 2. ten Brachmonat im Jahr 1742. mit gewöhnlicher Feyerlichkeit begangen ward. Verfasset, vorgetragen, und in Druck gegeben von *P. D. Pio Manzador*, Priestern aus obbemelter (!) Versammlung, und gewöhnlichen Sonntags-Predigern alda. — Wien, gedruckt bey Joh. Peter van GHELEN, Königl. Hof-Buchdruckern.

1743.

21. *Ehren-Rede Ueber den Hohem Stand und über die Stand-mässige Tugend des Heiligen Priesters und Blut-Zeugens Joannis von Nepomuck*, In der Hohen Metropolitan-Kirchen zu St. Stephan in Wienn, da in selber eine Hochlöbl. unter Schutz und Anrufung genannten Heiligen zu grösserer Aufnehmung der Ehre Gottes und der unbefleckten Jungfrauen Mariae errichtete Bruderschaft dieses Heiligen Fest-Tag den 16. ten May 1743. höchst-eyerlich begienge, und bey dieser Feyerlichkeit der Wohl-Ehrwürdige und Hoch-Gelehrte *Herr Dominicus Gebhardt*, weltlicher Priester, und vormahlens Pfarr-Herr erstlich zu Eglingen in Schwaben, und hernach zu Braunstorff in Unter-Oesterreich nach funftzig im Priesterlichen Stand löblichst zugebrachten Jahren abermals das erste Mess-Opfer dem Allerhöchsten abgestattet. Vorgetragen von *P. Don Pio Manzador*, Regulirten Priester des H. Bauli, und gewöhnlichen Sonntags-Predigern in der Kayserl. Hof-Pfarr-Kirchen zu St. Michael in Wienn. Cum permissione superiorum. — Wienn, gedruckt und zu haben bey Johann Ignatz HEYINGER, Hoch-Fürstlich-Ertz-Bischöfflichen Hof-Buchdruckern, in seinem Gewölb in der Römer-Strassen.

22. *Der Becrönte Cron-Hütter an dem Heiligen Blut-Zeugen Joannes von Nepomuk vorgestellt*, Da in der Königlichen Hof-Kirche zu Maria Loreto in Wien bey denen WW. EE. PP. Augustinern Baarfüssern die Gedächtnuss bemeldten Heiligen mit ausserordentlicher Feyerlichkeit eine von Weyland Ihre Römisch-Kayserlichen Mayestât hinterlassene Hof-Kriegs-Cantzley begienge, den 3.-ten Brachmonaths an dem Heil. Pfingst-Montag im Jahr 1743. von *P. Don Pio Manzador*, Regulirten Priester des Heil. Pauli und gewöhnlichen Sonntags-Prediger bey St. Michael in Wien. — Wien

gedruckt bey Franz Andre KIRCHBERGER, Universitäts-Buchdruckern auf dem alten Fleischmarckt im Kullmayrischen Haus.

23. *Ehren-Rede an den Fest-Tag deren Heiligen Aposteln Simonis und Judae*, als in dem herrlichen Gottes-Haus des Hochberühmten Stifts deren Regulirten Chor-Herren des Heiligen Augustini zu St. Florian in Ober-Oesterreich, der Wohl-Ehrwürdige Herr Aloysius Gnandl, desselben Stifts-Mit-Glied, sein erstes Heiliges Mess-Opfer abgestattet im Jahr 1743. Vorgetragen und auf Verlangen in Druck gegeben von P. Don Pio Manzador, Priestern aus der Versammlung deren Regulirten Priestern des Heil. Pauli, gewöhnlichen Sonntags-Prediger in der Kayserl. Hof-Pfarr-Kirchen zu St. Michael in Wien. Mit Genehmigung deren Oberen. — Wien, gedruckt bey Frantz Andre KIRCHBERGER, Universitäts-Buchdruckern auf dem alten Fleischmarckt im Kullmayrischen Haus, 1743.

24. *Die Marianische Bücherey, oder: Lob-Rede*, In welcher aus allen Gattungen der Schrift-Stelleren und Bücheren, Zeugnuß und Beweissthum, vor *das Geheimnuß Der Unbefleckten Empfängnuß Mariae*, angezogen werden; In der Hohen Metropolitan-Kirchen zu St. Stephan in Wienn, da in selber eine Hochlöbl. zu grösserer Aufnehmung der Ehre Gottes, und der unbefleckten Jungfrau Mariae, wie auch zu Verehrung des H. Blut-Zeugens Johannis von Nepomuck errichte (!) Bruderschafft, die feyerliche Gedächtnuß des gemeldten Geheimnuß den dritten Sonntag in Advent im Jahr 1743. gewöhnlicher massen begienge: Vorgetragen von P. Don Pio Manzador, aus der Versammlung deren Regulirten Priestern des Heil. Pauli, und gewöhnlichen Sonntags-Prediger in der Kayserl. Hof-Pfarr-Kirchen bey St. Michael in Wienn. Mit Genehmigung deren Oberen. — Wienn, gedruckt und zu haben bey Johann Ignatz HEYINGER, Hochfürstl. Ertz-Bischöffl. Hof-Buchdruckern, in seinem Gewölb in der Römer-Strassen.

1744.

25. *Lob-Rede zu Ehre des Heiligen Blut-Zeugens und grossen Wunder-thäters Joannis von Nepomuk*. Da in der Kaiserlichen Hof-

Pfarr-Kirche bey St. Michael deren Regulirten Priestern des heiligen Apostels Pauli in Wien dessen Gedächtnuss den 18. May im Jahr 1744. mit gewöhnlicher Feyerlichkeit begangen ward. Vorgetragen von *P. Don Pio Manzador*, Priestern aus ob-bemeldter Versammlung, und gewöhnlichen Sonntags-Predigern alda. — Wien, gedruckt bey Johann Peter v. GHELEN, Ihrer Königl. Majestät Hof-Buchdruckern. 1744.

26. *Lob-Rede von dem Hoch-Heiligen Scapulier-Fest*, Da selbes in der Kirch deren WW. EE. PP. Carmelitern zu St. Joseph ob der Laimgruben den 19. Heumonath im Jahre 1744. nach Bewohnheit höchst-eyerlich begangen ward; Vorgetragen, und auf Verlangen in Druck gegeben von *P. Don Pio Manzador*, Priestern aus der Versammlung deren Regulirten Priestern des Heil. Pauli, gewöhnlichen Sonntags-Prediger in der Kayserlichen Hof-Pfarr-Kirche zu St. Michael in Wienn. Mit Genehmigung deren Oberen. — Gedruckt bey Frantz Andre KIRCHBERGER, Universitäts-Buchdruckern auf dem alten Fleischmarckt im Kullmayrischen Haus.

1745.

27. *Dank-Rede über die Höchsterfreuliche Geburt des Durchleuchtigsten Ertz-Hertzog Caroli*, Ihrer zu Hungarn und Böhheim Königlichen Majestät Mariae Theresiae, und Ihrer Königlichen Hoheit Francisci Stephani, Hertzogs in Lothringen und Baar, Gross-Hertzogens in Toscana, und Mit-Regenten Andert-geborenen Printzen. Da dieser hohen Geburt wegen von Ihrer Hoch-fürstl. Eminentz, unsers gnädigsten Herrn Ordinario auf den Sonntag Septuagesima, als den 14. Hornung des 1745-sten Jahrs in allen Kirchen der Stadt Wien eine feyerliche Danksagung angeordnet, und deme zufolge auch in St. Michaelis Hof-Pfarr-Kirchen gehalten worden, in der gewöhnlichen Sonntags-Predig seinen Zuhörern vorgetragen, und auf inständiges Anhalten in Druck gegeben von *P. Don Pio Manzador*, Regul. Priestern des H. Pauli, und Sonntags-Prediger alda. — Wien, gedruckt bey Johann Peter van GHELEN, Ihrer Königl. Majest. Hof-Buchdr.

28. *Lob- und Trost-Rede an den hohen Fest-Tag der Glorreichen*

Himmelfahrt Mariae, zu Wienn, in der Pfarr-Kirch des uralten, und berühmten Benedictiner-Stifts U. L. Frauen zum Schotten genannt, Da in selbem eine Löbliche Marianische Versammlung, unter dem Titul: Um ein glückseeliges Ende, ihr Haupt-Fest nach Gewohnheit begienge; und dabey die Gedächtnuss, einer von Ferdinando III., Glorwürdigsten Andenckens Römischen Kayser, in dem Jahr 1645. angestellten ausserordentlichen Verehrung der Mutter Gottes in dero Gnaden-reichen Bildnuss, durch einen aus bemeldter Pfarr-Kirch in dem Hohen Ertz-Dom zu St. Stephan öffentlichen Bitt-Gang nach dem ersten Jahr-Hundert erneuret ward. Vorgetragen und auf Verlangen in Druck gegeben von *P. Don Pio Manzador*, Regulirten Priester des H. Pauli, und gewöhnlichen Sonntags-Predigern in der Kayserl. Hof-Pfarr-Kirchen zu St. Michael in Wienn. Mit Bewilligung deren Oberen. — Wienn, gedruckt bey Joh. Ignatz HEYINGER, Hochfürstl. Ertz-Bischöfl. Hof-Buchdrucker, 1745.

29. *Ehren-Rede über das freudenreiche Geburts-Fest der Aller-seeligsten Jungfrau Mariae* und von dero berühmten Gnaden-Bild der Mutter Gottes der Barmhertzigkeit zugenannt: In der Pfarr-Kirchen zu Antzbach hinter dem Wiener-Wald den 8-ten Herbstmonat im Jahr 1745. Vorgetragen und auf Verlangen in Druck gegeben von *P. Don Pio Manzador*, Regulirten Priester des Heiligen Pauli, und gewöhnlichen Sonntags-Prediger in der Kayserlichen Hof-Pfarr-Kirch bey St. Michael in Wienn. Mit Bewilligung deren Obern. — Wienn, gedruckt bey Franz Andre KIRCHBERGER, Universitäts-Buchdruckern.

30. *Ehren- und Trauer-Rede* Dem weyland Hochwürdigem, in Gott Andächtigen, Hoch-Edel-Gebornen und Hochgelehrten Herrn, Herrn *Adriano*, des Löblichen und Freyen-Stifts Benedicti-Ordens zu *Mölk*, *Würdigsten Abbtens*, Doctorn der heiligen Schrift, Der Uralten und Berühmten Wienerischen Universität Gewesten Rectori Magnifico, Der Römisch-Kayserlich-zu Hungarn und Böhheim Könighlichen Majestät Rath, Deren Löblichen Nieder-Oesterreichischen Land-Ständen Primati, würcklichen Raithern, und erwählten Verordneten, Wie auch Des Hohen Prälaten-Stands Praesidi, Im Jahr

1745. den ersten und anderten Christmonats als den zwey ersten Tågen der dreytågigen Leich-Besingnuss in seiner Stifts-Kirchen gehalten von *P. Don Pio Manzador*, Regulierten Priester des heiligen Pauli, und in der Kayserlichen Hof-Pfarr-Kirchen zu St. Michael in Wien gewöhnlichen Sonntags-Prediger. Mit Bewilligung deren Oberen. — Wien, gedruckt bey Frantz Andre KIRCHBERGER, Universitäts-Buchdruckern.

1746.

31. *Lob-Rede von denen Wunder-Würckungen des Göttlichen Worts, durch die zwey Heilige Cyrillum und Methudium, in Måbren*, da diese Löblichste Landes-Genossenschaft in der Kaiserl. Hof-Pfarr-Kirchen zu St. Michael in Wien die Gedächtnuss dieser Heiligen mit gewöhnlicher Feyerlichkeit begienge am dritten Sonntag in der Fasten, den 13. Mertzten im Jahr 1746. Verfasset und vorgetragen von *P. Don Pio Manzador*, regulirten Priestern des Heiligen Pauli, und gewöhnlichen Sonntags-Predigern allda. — Wien, gedruckt bey Johann Peter van GHELEN, Kaiserl. Königl. Hof-Buchdruckern.

32. *Die Regul der Christlichen Red-Kunst*, wie selbe durch das Verhalten des Heiligen *Joannis von Nepomuk* erkläret worden, bey dessen Jåhrlich-gewöhnlichen höchst-eyerlichen Fest-Begångnuss in der Kaiserl. Hof-Pfarr-Kirchen zu St. Michael in Wien deren Regulirten Priestern der Versammlung des Heil. Apostels Pauli den 20. May im Jahr 1746. vorgetragen von *P. Don Pio Manzador*, Priestern aus der gemeldten Versammlung, und gewöhnlichen Sonntags-Predigern alda. Mit Bewilligung deren Oberen. — Wien gedruckt bey Johann Peter v. GHELEN, Kaiserlich-Königl. Hof-Buchdruckern.

1747.

33. *Trost und Lehr von denen Wunder-Zåhern der Mutter Gottes und denen Buss-Thrånen deren Sündern*, In der Hohen Metropolitan-Kirch zu St. Stephan, da in selber die Gedächtnuss der Übersetznnng des Wunderthåtigen Gnaden-Bildes der weinenden Mutter Gottes von Potsch in unsere Wien-Stadt, und in diese Haupt-

Kirch nach einem halben Jahr-Hundert auf Art eines Jubel-Fest durch 8 Tag im Jahr 1747. höchst feyerlich begangen ware, den dritten Heu-Monats, am Montag nach dem sechsten Sonntag nach Pfingsten, als an dem anderten Tag der Octav Einer ungemeynen Volks-Menge vorgetragen, und hernach auf Verlangen in Druck gegeben von P. *Don Pio Manzador*, Regulirten Priester des Heil. Pauli, und gewöhnlichen Sonntags-Prediger in der Kaiserlichen Hof-Pfarr-Kirchen bey St. Michael zu Wien. Mit Bewilligung deren Oberen. — Wien, gedruckt bey Johann Peter van GHELEN, Ihre Röm. Kaiserlich-Königl. Majestät Hof-Buchdruckern.

1748.

34. *Sitten-Lehr über die Vielfältige Lob-Reden des Heiligen Joannis von Nepomuck zu Wien*, Da in der Kaiserlichen Hof-Pfarr-Kirchen bey St. Michael deren Regulirten Priestern des Heiligen Apostels Pauli in Wien, dessen Gedächtnuss den 17. May im Jahr 1748. mit gewöhnlicher Feyerlichkeit begangen ward. Vorgetragen von P. *Don Pio Manzador*, Priestern aus obbemeldter Versammlung, und gewöhnlichen Sonntags-Prediger alda. Mit Bewilligung deren Obern. — Wien, gedruckt bey Johann Peter van GHELEN, Ihre Röm. Kaiserl. Königl. Hof- und Universitäts-Buchdruckern. 1748.

1749.

35. *Ehren- und Trauer-Rede* Dem Weyland Hochwürdigem, in Gott Andächtigen, Hoch-Edel-Gebornen und Hochgelehrten Herrn, Herrn *Ernesto*, Des Fürstlichen St. Leopoldi Stifts Deren Regulirten Chor-Herren des heiligen Augustini zu Klosterneuburg Würdigsten Probstem, und Lateranenser Abbten, Der heiligen Schrift Doctori, Der uralt-weit-berühmten Universität zu Wien gewesten Rectori Magnifico, Der Römisch-Kayserlich, auch zu Hungarn, und Böhheim Königlichen Majestät Rath, und einer Hochlöblichen N. Oe. Landschaft emerirten Praelaten-Stands Verordneten, und wirklichen Ausschuss, Im Jahr 1749. den 27., und 28. Jenner, als denen zwey ersten Tügen Seiner drey-tägigen Leich-Besingnuss In seiner Stifts-Kirch gehalten Von P. *Don Pio Manzador*, Regulirten Priester des

Heil. Pauli, und in der Kayserl. Hof-Pfarr-Kirchen zu St. Michael in Wien gewöhnlichen Sonntags-Prediger. Mit Bewilligung deren Oberen. — Wien, gedruckt bey Frantz Andre KIRCHBERGER, Universitäts-Buchdrucker, auf dem alten Fleischmarkt im Kullmayrischen Haus.

36. *Der Ehren-Mann, oder Eine Lehrreiche Lob-Rede*, worinnen nach dem Beyspiel des Heiligen Blut-Zeugens *Joannis von Nepomuck*, die Sorg für die eigene und fremde Ehre gelehrt und angeprisen wird. Da in der Kayserl. Hof-Kirch zu Maria Loreto in Wien bey denen WW. EE. PP. Augustinern Baarfüssern die Gedächtnuss des hochgedachten Heiligen, den 18. May, am sechsten Sonntag nach Ostern, mit ungemeiner Feyerlichkeit von der Löbl. Kayserl. Königl. Hof-Kriegs-Cantzley begangen ward im Jahr 1749. Vorgetragen von *P. Don Pio Manzador*, Regulirten Priester des Heiligen Pauli, und gewöhnlichen Sonntags-Prediger bey St. Michael in Wien. — Wien, gedruckt bey Maria Eva SCHILGIN, Ni. Oe. Landschafts Buchdruckerin.

37. *Ehren-Rede dem Hochwürdig, in Gott Andächtigen, Hoch-Edel-Gebornen, Hoch-Gelehrten Herrn, Herrn Carolo, des heiligen Benedictiner-Ordens in dem uralten, und Hertzoglichen Stift, und Kloster Unserer Lieben Frauen zum Schotten in Wien, und zu Telk in Ungarn Würdigsten Abtten*, einer Löbl. Nieder-Oesterreichischen Landschaft gewessten Verordneten, auch würcklich beständigen Ausschuss, Ihro Röm. Kayserlichen auch zu Ungarn und Böhmeim Königlichen Majestät Rath; als Hoch-Derselbe nach fünfzig im Priesterthum rümlichst zugebrachten Jahren abermal das erste Feyerliche Mess-Opfer dem Allerhöchsten abgestattet, in der Kirchen seines Stifts zu Wien an dem Hohen Fest-Tag der Allerheiligsten Dreyfaltigkeit, den ersten Brach-Monats, im Jahr 1749. Verfasset und vorgetragen von *P. Don Pio Manzador*, Regulirten Priester des Heil. Apostels Pauli, und gewöhnlichen Sonntags-Prediger in der Kayserl. Hof-Pfarr-Kirch zu St. Michael in Wien. — Wien, gedruckt bey Joh. Thomas TRATTNER, Univ. Buchdruckern, wohnhaft im Schotten-Hof.

38. *Ehren-Rede von dem grossen, und seligen Diener Gottes Josepho Calasantio à Matre Dei*, Stifter der Regulirten Priestern

Scholarum Piarum, mit welcher den 24. Juny 1749. nachmittag diese feyerlichste Andacht beschlossen worden, von *A. R. P. Don Pio Manzador*, Regulirtem Priester des heiligen Apostels Pauli, und gewöhnlichen Sonntags-Prediger in der Kayserl. Hof-Pfarr-Kirche zu St. Michael in Wien. — Gedruckt zu Wien, bey Frantz Andre KIRCHBERGER, Universitäts-Buchdruckern.

Ezt a szentbeszédet MANZADOR «bey dreytägiger feyerlichen Gedächtnuss der Seligsprechung desselben... zu Wien in der Joseph-Städterischen Pfarr-Kirche bey Maria Treu des Piaristen Ordens» tartotta.

39. *Deren Predigen des P. Don Pii Manzador* regulirten Priesters des heiligen Apostels Pauli *Erster Theil* enthält unterschiedliche Ehren-Reden mit vielen eingemengten heylsamen Sitten-Lehren, wie auch nebst vorgesetzter Verzeichnuss aller Predigen zwey sehr reiche Register, deren eines auf die merkwürdigere Sachen und Sprüche, das andere aber auf alle Gleichnussen, so in diesem Buch häufig eingeführet werden, anweist, samt einer in der Vorred ausführlichen Anleitung zum Gebrauch dieses und deren nachfolgenden Büchern des Authors; vorderist zum Behuf deren Anfängern in der Kirchischen Red-Kunst gestellet, mit Bewilligung deren Oberen, auch mit beeder Kayserlichen Königlich Majestäten durch das ganze Römische Reich und alle Erblanden allergnädigsten Privilegiis. — Wien, gedruckt bey Franz Andre KIRCHBERGER, Universitäts-Buchdrucker, 1749.

1750.

40. *Lob-Rede dem Heiligen Blut-Zeugen Johannes von Nepomuck* bey dessen jährlich-gewöhnlichen höchst-feyerlichen Fest-Begängnuss in der kaiserlichen Hof-Pfarr-Kirchen zu St. Michael in Wien deren regulirten Priestern des Heil. Apostels Pauli den 8. Brachmonat im Jahr 1750. Vorgetragen von *P. Don Pio Manzador*, Priestern aus der gemeldten Versammlung und gewöhnlichen Sonntags-Predigern alda. Mit Bewilligung deren Obern. — Wien, gedruckt bey Johann Peter van GHELEN, IHRO Römisch-Kaiserl. Königl. Majestät Hof- und Universitäts-Buchdruckern.

1751.

41. *Ehren-Rede an dem Jubel-Fest des Heiligen Carmelitischen Scapuliers*, welches in der Kirch der WW. EE. PP. Barfüßern Carmelitern in der Leopoldstadt bey Endigung des fünften Jahr-Hunderts, dass selbes der Christen-Welt zukommen, mit ungeweinen Kirchen-Geprång im Jahr 1751. durch 8 Tage gefeyert worden. Vorgetragen in gedachter Kirchen den ersten Tag als den 18. July Vormittag von *P. Don Pio Manzador*, regulirten Priester des heiligen Pauli, und gewöhnlichen Sonntags-Prediger in der Kayserlichen Hof-Pfarr-Kirch zu St. Michael in Wien. — Wien, gedruckt bey Franz Andre KIRCHBERGER, Universitäts-Buchdrucker.

42. *Ehren- und Trauer-Rede*, dem weyland Hochwürdigem, in Gott Andächtigen, Hoch-Edelgebohrnen, und Hochgelehrten Herrn Herrn *Antonio*, des Löblichen Benedictiner Stifts Unser Lieben Frau zu Monsserat an der Stadt Wien *Ersten Abbt*en, Ihre Röm. Kayserl. Königl. Majestät Rath, und Hof-Cappellan, Einer Löbl. N. O. Landschaft Ausschusses, im Jahr 1751. den 23. Weinmonaths bey dessen Leich-Besingnuss in dero Stifts-Kirchen gehalten von *P. Don Pio Manzador*, regulirten Priester des Heil. Pauli und in der Kayserlichen Hof-Pfarr-Kirchen zu St. Michael in Wien gewöhnlichen Sonntags-Prediger. Mit Bewilligung deren Obern. — Wien, gedruckt bey Joh. Thomas TRATTNER, Univ. Buchdruckern, wohnhaft in dem Schottenhof.

1753.

43. *Deren Predigen des P. Don Pii Manzador* regulirten Priesters des heiligen Apostels Pauli *Anderter Theil* enthaltet unterschiedliche Ehren-Reden mit vielen eingemengten heilsamen Sitten-Lehren, wie auch nebst vorgesetzter Verzeichnuss aller Predigen zwey sehr reiche Register, deren eines auf die merkwürdigere Sachen und Sprüche, das andere aber auf alle Gleichnussen, so in diesem Buch häufig eingeführet werden, anweist, und in der Vorrede ein Hauptstucke der Kirchischen Rede-Kunst samt einem sehr bequemen Anzeig, wie das in diesen zwey Theilen befindliche zu den Predigen über die Sonn- und Feyertägliche Evangelien durch

das ganze Jahr angewendet möge, mit Bewilligung deren Oberen, auch mit beeder Kayserlichen Königlich Majestäten durch das ganze Römische Reich und alle Erblanden allergnädigsten Privilegiis. — Wien, gedruckt bey Franz Andre KIRCHBERGER, Universitäts-Buchdrucker, 1753.

1759.

44. *Lob-Rede* Dem Heiligen Blutzegen *Johannes von Nepomuck* Bey der von einem hohen Verehrer dieses Heiligen angestellten Feyerlichkeit In der Kayserlich-Königlichen Hofkirche zu Maria Loreto in Wien bey den WW. EE. PP. Augustinern Barfüßern den 23. May im Jahr 1759. Gehalten von *P. Don Pio Manzador*, regulirten Priester des heiligen Apostels Pauli. — Wienn, gedruckt bey Frantz Andre KIRCHBERGER, Universitäts-Buchdruckern auf dem alten Fleischmarkt im Kullmayrischen Haus.

DR. TEMESVÁRY JÁNOS.